

CRONICA UNOR PREMII NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE OBȚINUTE DE CEL MAI TITRAT MUZEU DIN ROMÂNIA, „MUZEUL ASTRA”

prof. dr. Corneliu Ioan BUCUR

Consider un adevărat privilegiu istoric, acela de a fi fost, deopotrivă, martorul, timp de 45 de ani și coautorul, timp de 43 de ani, al unor împliniri și succese remarcabile, ale unui colectiv deosebit de înzestrat și animat de cele mai înalte idealuri profesionale, condus, în mod competent, în perioada anilor 1957-1967, de o personalitate emerită a culturii și științei etno-sociologice românești, ctitor al Muzeului Tehnicii Populare și mentor pentru prima generație postbelică de etnografi și muzeografi sibieni inclusiv a subsemnatului, Cornel Irimie. Am urmat, în managementul meu de patru decenii exemplul maestrului, începând cu anul 1967, cu delegație, și din anul 1970, ca titular al funcției de conducere a Muzeului în aer liber, până astăzi, având calitatea discipolului său preferat, ales să-i împlinească ambițiosul proiect, unicat în plan național și european¹, constând din organizarea unui muzeu național dedicat creației (extins din 1990, la nivelul civilizației) tehnice populare tradiționale din România².

1. Perioada 1963-1978 a primelor culegeri sistematice, clarificări și tipologii instrumentale din etnografia și etnomuzeologia românească.

Lansarea mării provocări a organizării unui muzeu (în aer liber) specializat tematic și apariția, în anul 1966, a primului volum din periodicul „*Cibinium*”³, au marcat începutul unei adevărate campanii naționale în planul cercetării și publicării unor materiale științifice despre cele mai diferite categorii și locații ale sistemului instrumental tradițional din România, circumscris, în etapa următoare, ca definitoriu pentru civilizația tehnică populară tradițională (preindustrială) din țara noastră.

Tehnologiile și instrumentarul de prelucrare a cânepii⁴ și lânii⁵ (incluzând și războaiele de țesut)⁶, a papurei⁷ și lemnului⁸, a argilei⁹ și pietrei¹⁰, tehnologiile arhaice

¹ Irimie, Cornel, *Muzeul tehnicii populare: Actualitate, concepție, profil tematic și plan de organizare*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966, p. 15.

² Bucur, Corneliu, *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale - „ASTRA” (1990-2000)*, în: „Cibinium 1990- 2000”, Sibiu, 2000, p. 23.

³ ***, *Cibinium 1966*, Sibiu, 1966 / ***, *Cibinium 1967-1968*, Sibiu, 1969 / ***, *Cibinium 1969-1973*, Sibiu, 1974 / ***, *Cibinium 1974-1978*, Sibiu, 1979 / ***, *Cibinium 1979-1983*, Sibiu 1984 / ***, *Cibinium 1990- 2000*, Sibiu, 2000 / ***, *Cibinium 2001-2005*, Sibiu, 2006.

⁴ Focșa, Marcela, *Tehnici tradiționale pentru prelucrarea cânepii*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p.141.

⁵ Idem, *Prelucrare lânii*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1974, p. 189; Wiener, Raymonde, *Prezentarea prelucrării casnice a lânii în cadrul Muzeului Tehnicii Populare*, în: „Cibinium 1979-1983”, Sibiu, 1984, p.153.

⁶ Stoica, Georgeta, *Prelucrarea părului de capră. Unelte și produse*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 153.

⁷ Chelcea, Ion, *Prelucrarea papurei în bunuri de utilitate practică și artistică în unele sate de pe Valea Dunării între cursul inferior al Oltului și Mostiștei*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1974, p.197.

⁸ Bănățeanu, Tancred, *Lăzi populare românești. Meșteșugul și arta lădarilor*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 365.

⁹ Florescu, Florea Bobu; Petrescu, Paul, *Ceramica*, în: ***, *Arta populară românească*, București, Editura Academiei Române, 1969, p. 539.

¹⁰ Bucur, Corneliu, *Creația tehnică. Structura ocupațională tradițională. Activități specializate - meșteșuguri*, în: ***, *Istoria gândirii și creației științifice și tehnice românești*, vol. 1, București, Editura Academiei Române, 1982, p. 84.

de producere a uleiului¹¹, de tescuire a strugurilor¹², de batere a sumanilor cu cotul¹² sau pe „gratie”¹³, instrumentarul pastoral¹⁴ sau sistemele tehnice agricole¹⁵, uneltele de pescuit¹⁶, tehnicile de construcție¹⁷, vetrele din casă și cuptoarele de pâine¹⁸ și cuptoarele ceramice¹⁹, mijloacele de transport (târâte, purtate, rulante, flotante)²⁰ sau cele din exploatarea miniere²¹ sunt prezentate cu prioritate, în articolele și studiile de specialitate, în publicația sibiană, devenită de la primele numere, de renume europeană, perspectivă etnografică, descriptivă și tipologizantă, fiind cea preferată de autori.

Le-au urmat, ca tematică, instalațiile de industrii populare, între care morile de apă²² (mai întâi cele cu ciură²³, apoi cele cu roți verticale²⁴ și morile plutitoare²⁵), încheind seria mulinologică cu morile de vânt²⁶, vâltorile²⁷ și pivele de bătut postavul²⁸, în sfârșit, fierăstraiele²⁹ și șteampurile³⁰.

¹¹ Hoffmann, Herbert, *O tipologie a instalațiilor de tescuit uleiul în România*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1967, p. 49; Badea, Anton, *Unelte și instalații de olărit în colecția Muzeului Etnografic din Reghin*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1974, p. 87.

¹² Mironescu, Nicolae Al.; Petrescu, Paul, *Cu privire la instrumentarul viticol tradițional*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1967, p. 61.

¹³ Aldea, Gheorghe, *Învălitul sumanilor sau „a da la cote sumanul”, tehnică arhaică de prelucrare a țesăturilor de lână, în Moldova*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 167.

¹⁴ Chelcea, Ion, *O tehnică arhaică pentru prelucrarea țesăturilor de casă – bătutul la gratie*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 173.

¹⁵ Dunăre, Nicolae, *Procesul arhaic de diferențiere ocupațională*, în: ***, *Mărginenii Sibiului: Civilizație și cultură populară românească*, București, 1985, p. 158; Irimie, Cornel; Popa, Constantin, *Păstoritul*, în: ***, *Mărginenii Sibiului: Civilizație și cultură populară românească*, București, 1985, p. 199.

¹⁶ Popa, Constantin, *Agricultura în Mărginimea Sibiului*, în: „Cibinium 1969 - 1973”, Sibiu, 1973, p. 57.

¹⁷ Munteanu, Dan, *Ostiile, străvechi unelte de pescuit pe teritoriul României. Încercare de clasificare tipologică*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol.1, Sibiu, 1981, p. 91.

¹⁸ Petrescu, Paul, *Arhitectura*, în: ***, *Arta populară românească*, București, Editura Academiei Române, 1969, p. 15.

¹⁹ Deleanu, Valerie, *Probleme teoretice privind cercetarea și includerea în sistem a mijloacelor de transport populare din România*, în: „Cibinium 1979-1983”, Sibiu, 1984, p. 345.

²⁰ Bozsitz Gh. Bela, *Contribuții la cunoașterea mijloacelor de transport minier, la începutul secolului al XVI-lea, în Transilvania*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 265.

²¹ Bucur, Corneliu, *Evoluție și tipologie în sistematica instalațiilor tradiționale din România*, în: „Cibinium 1974-1978”, Sibiu, 1978, p. 111.

²² Budiș, Monica; Idu, Petre, *Mori cu ciură și pive din bazinul superior al Bahnei – Mehedinți*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 217; Cărăbiș, Vasile, *Morile și pivele de pe valea Jaleșului (jud. Gorj)*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 231; Hoffmann, Herbert, *Un dispozitiv de ameliorare a admisiei la mori - „butonul”*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 275; Lungescu, Olivia; Godea, Ioan, *Morile de apă de pe Valea Roșiei*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1973, p. 127; Popescu-Argeșel, Ion, *Asupra morilor și altor instalații de apă din zona Munților Trascăului*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1973, p. 135; Wiener, Raymonde, *Considerații de ordin tehnic referitoare la pivele cu bătaie orizontală*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1973, p. 175.

²³ Bucur, Corneliu, *Aspecte social-economice ale practicării morăritului în partea de sud-est a Banatului*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 195.

²⁴ Idem, *Considerații istorice și etnologice privind apariția instalațiilor hidraulice pe teritoriul României*, în: „Biharea”, IV, 1977, p. 7.

²⁵ Hoffmann, Herbert, *Moara plutitoare. Contribuții la studiul dezvoltării, răspândirii unui mecanism complex de prelucrat cereale*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 125.

²⁶ Rușdea, Hedwiga, *Morile de vânt din nordul Dobrogei*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966, p. 79.

²⁷ Irimie, Cornel, *Pivele și vâltorile din Mărginimea Sibiului și de pe Valea Sebeșului*, Sibiu, 1956, 98 p.

²⁸ Wiener, Raymonde, *Considerații de ordin tehnic referitoare la pivele cu bătaie orizontală*, în: „Cibinium 1969-1973”, Sibiu, 1973, p. 175.

²⁹ Palada, Ștefan, *Prezentarea în Muzeul Tehnicii Populare a meșteșugurilor și industriilor de exploatare și prelucrare a lemnului*, în: „Cibinium 1979-1983”, Sibiu, 1984, p. 363.

³⁰ Sofronie, Mihai; Palada, Ștefan, *Aurăritul, un meșteșug străvechi ilustrat în muzeul tehnicii populare din Dumbrava Sibiului*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966, p. 97.

În acel moment, s-a simțit nevoia, pentru o clarificare tehnologică de specialitate, să se delimiteze sferele semantice ale conceptelor fundamentale de UNEALTĂ și INSTALAȚIE³¹, sarcină pe care mi-am asumat-o oferind articolul și Institutului de Etnografie „Constantin Brăiloiu” pentru a fi folosit la pregătirea numărului special al Albumului Etnografic al României, vol. III, dedicat „tehnicii populare”.

Specialiștii în istoria tehnicii au explicat, din punct de vedere al ingeniozității tehnice, apariția acestor „mecanisme ingenioase”³² din cultura poporului român, iar etnologii cu o specializare în istoria civilizației au publicat primele articole care încearcă să delimiteze, cronologic, apariția și difuziunea sistemelor tehnice datând în antichitate³³ sau din evul mediu³⁴, apelând, în premieră, la studiul comparativ al materialelor etnografice și arheologice din țară și din Peninsula Italică, pentru clarificarea istorică a apariției și difuziunii morilor de apă, la noi în țară³⁵, încercările anterioare de acest tip, pe baza exclusivă a materialului lingvistic, evaluat din perspectivă etimologică³⁶, nefiind deloc convingătoare³⁷.

Publicarea interpretată a hărților cu distribuția, pe bazine hidrografice, a instalațiilor hidraulice din România, întocmite în anul 1957 de Comisia de stat a Apelor³⁸, a fost deplin edificatoare pentru înțelegerea dimensiunii și importanței acestei teme de istorie a civilizației populare tradiționale din România, stimulând, într-o și mai mare măsură, adâncirea cercetărilor, atât din perspectiva geografică (extensia teritorială și specificitate regională), cât și din perspectivă istorică, într-o evaluare mai profundă și sistematică a apariției și evoluției tuturor sistemelor tehnice, a deosebirilor dintre civilizațiile etnice, la nivelul societăților dacice, romane, daco-romane și românești³⁹.

În fața unui tablou cartografic impresionant, realizat la scară națională, cuprinzând peste 5.500 instalații de cele mai felurite categorii procesuale și tehnic-construcitive (5.518)⁴⁰, devenea evident faptul că ne aflăm în fața unei categorii tehnice superioare uneltelor și instalațiilor simple, numite de noi, în premieră națională, „**monumente de tehnică populară**” și analizate sistematic într-un studiu, apărut la începutul anului 1980⁴¹, care a fost, la rândul său, o premieră națională.

La sfârșitul etapei analizate (1979) pe baza tuturor acestor acumulări cantitative, venise timpul marilor sinteze unificatoare ale eforturilor numeroșilor cercetători și muzeografi care, cu hărnicia proverbială a furnicilor și cu tenacitatea cariiilor, le

³¹ Bucur, Corneliu, *Conceptele de unealtă și instalație, în civilizația populară*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 75.

³² Popescu, Iulian, *Mecanisme ingenioase, folosite de-a lungul timpului, în tehnica populară românească*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 237.

³³ Bucur, Corneliu, *Moara de apă în Dacia romană, în lumina descoperirilor arheologice*, în: „Cibinium 1974-1978”, Sibiu, 1978, p. 183.

³⁴ Idem, *Morile de apă în „Memoria cronicilor”*, în: „Almanahul Scânteia”, 1986, p. 304.

³⁵ Idem, *Șteaza (vâltoarea) și pîna hidraulică în istoria civilizației tehnice a poporului român*, în: „Cumidava”, 1979-1980, p. 51.

³⁶ Giurescu, Constantin C., *Contribuții la istoria științei și tehnicii românești în secolele XV, începutul secolului XIX*, București, Editura Științifică, 1973.

³⁷ Bucur, Corneliu, *Introducere la istoria civilizației tehnice populare românești. Teză de doctorat – rezumat. Conducător științific prof. dr. Paul Petrescu*, București, 1981, 30 p.

³⁸ Irimie, Cornel, *Anchetă statistică în legătură cu rețeaua de instalații tehnice populare acționate de apă pe teritoriul României (vechimea, tipologia, răspândirea și frecvența lor)*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968, p. 413.

³⁹ Bucur, Corneliu, *Daci. Romani. Români. Coordonate fundamentale ale istoriei civilizației și modului de viață: sistemele instrumental și energetic*, în: „Studii și comunicări”, II, Sibiu, 1980, p. 121.

⁴⁰ 5.518 instalații hidraulice tradiționale de industrii populare, în: Irimie, Cornel, *Anchetă statistică în legătură cu rețeaua de instalații tehnice populare acționate de apă pe teritoriul României (vechimea, tipologia, răspândirea și frecvența lor)*, în: „Cibinium 1967-1968”, Sibiu, 1968.

⁴¹ Bucur, Corneliu, *Monumentele de tehnică populară - categorie distinctă a patrimoniului cultural național*, în: „Cibinium 1979-1983”, Sibiu, 1984, p. 243.

pătrunseseră adânc în substanța tematică a celui mai important capitol din istoria civilizației poporului nostru, cel al muncii și instrumentarului folosit, adunând, cu frenezie, tot ce se putea aduna, ca informație și descriere amănunțită și încercând să tipologizeze, pe fiecare categorie instrumentală, în parte, un material covârșitor, prin mulțimea și diversitatea materialului analizat.

Publicarea, de către noi, în anul 1979, a primului studiu general despre sistemul taxonomic al întregului câmp instrumental (unelte și instalații) tradițional din civilizația tehnică tradițională din România, clasificat tipologic pe cvasitotalitatea proceselor muncii, a materiilor prime și a procedeele tehnice⁴², conținând peste 400 de categorii, tipuri, subtipuri și variante tipologice, a încheiat, în mod strălucit, etapa acumulatoare, descriptivă și tipologizantă, a cercetărilor etnografice românești, anunțând etapa următoare, cea interpretativă, sintetic-comparativă și explicativă, la nivelul istoriei civilizației populare românești, integrată istoriei civilizației europene.

2. **Etapa secundă** (1980-1990) corespunde eliberării cercetărilor pe această tematică de sub tirania descriptivismului etnografic. Decada poate fi considerată, în esență, cea a **schimbării de paradigmă**, potrivit tezei antropologului Franz Boas⁴³. („Important pentru cercetări nu este să știe **cum sunt lucrurile, ci cum au ajuns să fie ceea ce sunt**”)⁴⁴, **schimbării de perspectivă** (abordarea faptelor din perspectiva fenomenologică și etiologică) și **schimbării de metodă**, prin aplicarea riguroasă a **metodei interdisciplinare**. Toate acestea revelează faptul că s-a progresat în domeniul științei noastre din stadiul Etnografiei, în cel al Etnologiei proces în care Muzeul Tehnicii Populare și-a adus o contribuție semnificativă, deopotrivă în planul acumulării și interpretării patrimoniului muzeal, cât și în planul academic și universitar, Cornel Irimie inițiind, la Sibiu, subsemnatul fiindu-i asistent, Catedra de Etnologie, după perioada interbelică.

Noua etapă (pentru Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului, numit de la înființare și până în februarie 1990, Muzeul Tehnicii Populare) a debutat cu organizarea, la Sibiu, în zilele de 29/30 martie 1970, sub egida CCES, a Academiei Române și a Academiei de Științe Sociale și Politice, a „**Colocviului Național Interdisciplinar de Istorie a Civilizației Populare din România**”, din inițiativa și prin efortul considerabil de a convinge pe tovarășa Tamara Dobrin, vicepreședinte al CCES, că o asemenea inițiativă este și posibilă și mai ales necesară. Tema ediției princeps a Colocviului Național (care se dorea reeditat bienal) a fost „**Vechime, continuitate și diversitate în istoria tehnicii populare din România**”⁴⁵. Scopul acestei manifestări științifice de interes național, care a surprins prin originalitatea concepției sale (aceea de a reuni și grupa, pe secțiuni tematice – într-o adevărată premieră națională – specialiști din toate instituțiile cu profilul de cercetare științifică, nu după specialitatea participanților (arheologi, istorici, specializați pe epoci istorice, etnografi, etnologi, etnolingviști, sociologi, antropologi), ci după tematica propriilor comunicări, a fost definit în documentul programatic, comunicat în invitația circulară și tipărit în „Cuvântul înainte” al primului volum din publicația apărută în două volume (care a valorificat totalitatea comunicărilor științifice susținute la acel colocviu), intitulată „**Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România**” și viza amendarea proiectului tematic inițial al Muzeului Tehnicii Populare: „Proiectul dezvoltării Muzeului Tehnicii Populare”, ca **muzeu național al istoriei civilizației populare din România**,

⁴² Idem, *Evoluție și tipologie ...*

⁴³ Boas, Fr., *Methods of Ethnologic American Anthropologie*, SN.22, 1920, apud Cl. Lévy- Strauss, *Antropologie culturală*, București, Editura Politică, 1978.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Bucur, Corneliu, *Colocviul „Unitate și continuitate în istoria civilizației populare românești”*, în: „Revista Muzeelor și Monumentelor: Muzeu”, 1979, 6, p. 83.

obligă – afirmam eu în acel document de referință pentru schimbarea după 1990 a profilului și titulaturii muzeului în aer liber sibian - la încadrarea civilizației populare românești, în contextul civilizației universale, în general, și a celei continentale, în special, fapt revelat, în modul cel mai convingător, de nivelul de dezvoltare tehnică a românilor, în toate epocile istorice, de circulația, și pe teritoriul României, a ideilor și invențiilor care au cunoscut o răspândire europeană și, în egală măsură, de evidențierea originalității sale, a contribuției proprii la edificiul civilizației universale⁴⁶.

Articolul deschizător al volumului, semnat de Cornel Irimie și Corneliu Bucur, intitulat „**Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului – muzeu al istoriei civilizației populare din România**”⁴⁷, anunța un salt important în concepția organizării Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului cerut de altfel tocmai de progresele amintite în plan etnologic și etnomuzeologic.

Era evident faptul că obiectivele anunțate la acel colocviu național, capabile să conducă la transformarea Muzeului Tehnicii Populare într-un „muzeu al istoriei civilizației populare tradiționale din România” nu puteau fi îndeplinite fără o nouă abordare metodologică. Suita de articole pe tema metodologiei prezentate la acel colocviu au evidențiat necesitatea interferențelor metodologice între disciplinele Etnografiei și Arheologiei, Etnologiei și Istoriei⁴⁸, importanța izvoarelor arheologice pentru cercetarea istoriei tehnicii vechi⁴⁹, bogăția referințelor din relatările călătorilor străini pentru ilustrarea caracterului unitar al civilizației populare românești⁵⁰, valorificarea izvoarelor etnografice, prin integrarea lor în cercetarea interdisciplinară a istoriei civilizației populare românești⁵¹, contribuția cartografiei în reprezentarea fenomenelor etnografice⁵², în sfârșit, nevoia imperativă de analiză sistemică a universului creației tehnice⁵³.

Un asemenea efort de acordare a obiectivelor cu metodele de cercetare marca nivelul de maturizare a disciplinei etnologice românești, singura în măsură să asigure șanse de reușită în tentativa ambițioasă de a trece pragul dintre a ști „cum sunt lucrurile” și a afla „cum au devenit ceea ce sunt”⁵⁴.

Publicarea celor două volume ale Colocviului Național (interdisciplinar de la Sibiu, în anul 1981, a avut semnificația marcării distincte, în literatura etnologică din România, a frontierei dintre etapele convenite din rațiuni metodice, în articolul nostru.

Anul 1981 mi-a dat, personal, cea mai deplină satisfacție - după un deceniu de controverse purtate, adeseori, la nivele foarte „înalte”, cu oponenți severi față de teoriile și revelațiile mele, făcute cunoscute în etapele de pregătire a doctoratului, din lumea academică și universitară (care au mers până la excluderea mea de la doctorat și

⁴⁶ Maurice, Daumas, *Les origines de la civilisation technique*, Paris, 1962.

⁴⁷ Irimie, Cornel; Bucur, Corneliu, *Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului – muzeu al istoriei civilizației populare din România*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 1, Sibiu, 1981, p. 15.

⁴⁸ Bucur, Corneliu, *Etnografie și etnologie, arheologie și istorie. Interferențe în cercetarea istoriei civilizației populare românești*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 1, Sibiu, 1981, p. 23.

⁴⁹ Idem, *Izvoarele etnografice și integrarea lor în cercetarea interdisciplinară a istoriei civilizației populare românești*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol.1, Sibiu, 1981, p.47.

⁵⁰ Idem, *Contribuții în domeniul paleoetnografiei: caracterul și tipologia locuințelor în așezările secolului IV e.n. pe teritoriul Transilvaniei*, în: „Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor: etnografie și artă populară”, București, 1972, p. 38.

⁵¹ Idem, *Civilizația populară românească: etape și concluzii ale unei cercetări interdisciplinare*, în: „Revista de etnografie și folclor”, tom 32, 1987, nr. 3, p. 243.

⁵² Broché, Corneliu, *Contribuția cartografiei la reprezentarea fenomenelor etnografice*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 1, Sibiu, 1981, p. 57.

⁵³ Graur, Tiberiu, *Considerații privind metodologia unei analize sistemice a creației tehnice populare*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 1, Sibiu, 1981, p. 53.

⁵⁴ Boas, Fr., *op. cit.*

sanționarea severă a unora dintre ipotezele mele de lucru, considerate fie „nefonde”, fie chiar „nesustenabile”) – prin susținerea „con brio” a tezei mele de doctorat, cu titlul **„Introducere la istoria civilizației tehnice populare din România”**⁵⁵, în fața Comisiei formată din corifeii ai științei istorice (acad. Ștefan Pascu), ai istoriei artelor (Vasile Drăguț și Răzvan Theodorescu), ai arheologiei medievale (Radu Popa) și ai etnologiei (Paul Petrescu) și cu susținerea a peste 30 de referate venite de la specialiștii din cele mai prestigioase universități, institute ale Academiei și muzee naționale și județene, din toată țara.

Apariția, în anul 1982, în primul volum al Tratatului Academiei Române, intitulat **„Istoria gândirii și creației științifice și tehnice românești”**, vol. I **„Din antichitate până la formarea științei moderne”**, a sintezei lucrării mele de doctorat, în cadrul capitolului II⁵⁶, **„Creația tehnică populară”**⁵⁷, a însemnat validarea tuturor teoriilor mele „revoluționare” despre evoluția bimilenară a progresului tehnic în spațiul carpato-pontodunărean și, în consecință, a civilizației tehnice populare românești, pe deplin consensuală cu civilizația europeană.

Cercetările întreprinse la finele deceniului opt al secolului trecut și continuate în prima jumătate a deceniului nouă, finalizate prin amintita teză de doctorat, dar și prin articolele publicate după susținerea și publicarea unei sinteze consistente (100 pagini) din aceasta într-un tratat al Academiei Române au adus clarificări extrem de importante în problematica neelucidată până la noi privind: difuziunea morii de apă vitruviene în Dacia romană⁵⁸, valoarea arhetipală, antică a ștezei dacice și vâltorii romane, în Dacia și caracterul medieval al pivelor de postav hidraulice, apărută în 1980⁵⁹, evoluția morilor cu tracțiune animală din antichitatea romană până în secolele XV-XVI (apărută în 1981)⁶⁰, continuitatea neîntreruptă, timp de peste două milenii, a morilor cu ciutură și supraviețuirea unor situri mulinologice de o concentrare uluitoare (peste 24 instalații, pe același râșor, Rudărica, la Rudăria Eftimie Murgu, apărută în 1981⁶¹, evoluția morilor de mână de la tipul linear, „cu frecător”, la tipul circular, conic, apoi, în epoca dacoromană, la tipul circular-aplatizat, apariția, tot atunci a tijeii („pârpăriță”), care permite distanțarea pietrelor și reglarea măcinșului, regresul evident, în epoca prefeudală mileniului migrațiilor în toată lumea ruralizată a Europei de Răsărit. Epoca feudală corespunde, în domeniul civilizației tehnice revenirii, la sate și orașe, începând din secolul al XIV-lea, la morile perfecționate, cu „pârpăriță”, de mari dimensiuni și adoptarea pârgheii duble, a manivelei directe și a manivelei cu curea de transmisie sau adoptarea angrenajului clasic cu roți dințate, la morile de mână, apărute în 1984⁶². În sfârșit, cităm pentru a încheia contribuțiile din această etapă, publicarea unui studiu amplu, despre toate tipurile de mori din România, într-o revistă de specialitate din Franța, în anul 1995⁶³.

⁵⁵ Bucur, Corneliu, *Introducere ...*

⁵⁶ Idem, *Civilizația populară*, în: ***, *Istoria gândirii și creației științifice și tehnice românești*, vol. 1, București, Editura Academiei RSR, 1982.

⁵⁷ Idem, *Creația tehnică*, în: ***, *Istoria gândirii și creației științifice și tehnice românești*, vol. 1, București, Editura Academiei RSR, 1982, p. 67.

⁵⁸ Idem, *Moara de apă ...*

⁵⁹ Idem, *Șteaza ...*

⁶⁰ Idem, *Procese, procedee și instalații cu tracțiune animală de obținere și prelucrare a cerealelor de pe teritoriul României*, în: „Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România”, vol. 2, Sibiu, 1981, p. 91.

⁶¹ Idem, *Un valoros complex de industrii populare – morile cu ciutură de pe apa Rudăriei (Banat)*, în: „Studii și comunicări”, IV, Sibiu, 1982, p. 183.

⁶² Idem, *Sistemul mulinologic național reprezentat în Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA”*, în: „Cibinium 1990 – 2000”, Sibiu, 2000, p. 95.

⁶³ Idem, *Les moulins – bateaux*, în: „Moulins du Morvan: Les Moulins de Roumanie”, 1995, nr. 40, p. 7.; Idem, *Les moulins à roue hydraulique horizontale*, în: „Moulins du Morvan: Les Moulins de Roumanie”, 1995, nr. 40, p. 12; Idem, *Le moulin à roue verticale*, în: „Moulins du Morvan: Les Moulins de Roumanie”, 1995, nr. 40, p.8; Idem, *La mouture des céréales*, în: „Moulins du Morvan: Les Moulins de Roumanie”, 1995, nr. 40, p. 20.

Toate aceste publicații, rod al unui efort continuu al investigațiilor mele interdisciplinare au condus la clarificări definitive despre începutul valorificării energiei hidraulice, în variantele: turbionară, cinetică și potențială, la finele mileniului întâi în D.H. la expansiunea sistemelor tehnice imperial-romane, între care moara de apă vitruviană și morile „cu manej” („cu cai”), cât și la apariția și generalizarea industriilor medievale⁶⁴ (apărute primordial pe feudele medievale, eclesiastice și laice - în regim de monopol feudal, mai apoi, în orașele libere, ca un privilegiu (regal, în Ardeal sau al domnitorilor Țării Românești, Țării Moldovei)⁶⁵, pentru ca din secolele XV-XVII să se răspândească și în mediul rural, la comunitățile sătești libere, neînfeudate⁶⁶.

Toate aceste cercetări științifice, de cea mai mare valoare, au încadrat pentru prima oară, istoria românilor, în mod consensual cu istoria civilizației popoarelor europene din Occidentul continentului și au permis o revenire critic științifică, a istoriei civilizației românilor, din toate timpurile, prin „**Tratatul privind istoria civilizației populare românești**”, apărut în anul 2004.

În plan muzeal, această nouă⁶⁷ viziune asupra modului de forme și evoluție, în relație directă cu cea occidental-europeană (păstrată, la noi, mai întâi în Ardealul orientat spre Occident după cucerirea sa de către Regatul Ungariei, prin coloniștii veniți, în valuri, timp de două secole, din Marea Regiune Luxemburg⁶⁸, dar și prin ordinul călugăresc catolic al cistercienilor (care își fondează la Cârța, lângă Sibiu, în anul 1212, cea mai estic-europeană abație cisterciană, în stil gotic⁶⁹), a generat schimbarea fundamentală de paradigmă științifică și muzeală.

Devenise foarte evident faptul că muzeul fondat de Cornel Irimie, în anul 1962, ca „un muzeu al tehnicii populare”, fusese de mult depășit, încă de la sfârșitul anilor '70 și tot atunci am început, cu tact, pregătirea terenului pentru trecerea, „de facto”, la conceperea unui adevărat „muzeu al civilizației populare tradiționale din România”.

Sfârșitul deceniului al nouălea, al secolului al XX-lea, a constat din pregătirea proiectului noului muzeu, al cărui profil etnologic-istoric și de istorie a civilizației populare tradiționale devenea precumpănitor, o mare provocare la nivelul puterii de interpretare a materialului factologic-etnologic cules anterior cu atâta tenacitate și vrednicie științifică.

Astfel, Muzeul din Dumbrava Sibiului, anticipat printr-un proiect, „in nuce”, (neînceput, ca organizare propriu-zisă), în anii 1940/41, de Romulus Vuia⁷⁰ (emigrat de la Cluj la Sibiu după Dictatul de la Viena), dar fondat și organizat, cu începere din 1963⁷¹, de echipa condusă de Cornel Irimie, din care cei mai utili s-au dovedit Herbert Hoffmann și Paul Niedermaier, își începe, un nou destin, din anul 1990, în condițiile abolirii vechiului regim politic comunist, potrivit noii concepții, elaborată anterior și aplicată din primele zile ale anului 1990⁷².

⁶⁴ Idem, *Premise la o istorie a civilizației medievale românești. Cu privire la apariția industriilor feudale pe teritoriul României*, în: „Studii și comunicări”, Sibiu, 1978, p. 93.

⁶⁵ Idem, *Importanța izvoarelor arheologice în cercetarea etnografică: fenomene din cultura materială a populațiilor din secolele III – IV e.n. de pe teritoriul Moldovei și Munteniei răsăritene*, în: „Muzeul Brukenthal. Studii și comunicări 1817 – 1967”, 1967, vol. 13, p. 105.

⁶⁶ Idem, *Vetre de civilizație românească. Vol. 1: Civilizația Mărginimii Sibiului: Istorie-patrimoniu-reprezentare muzeală*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2003, 279 p.

⁶⁷ Idem, *Tratat privind istoria civilizației populare românești: cu privire specială asupra civilizației tehnice populare*, 2 vol., Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2004.

⁶⁸ Năgler, Thomas, *Așezarea sașilor în Transilvania*, București, Editura Kriterion, 1992, 272 p.

⁶⁹ Groben, Joseph, *Luxembourg et Grande Region: Monographie historique et culturelle*, Luxembourg, Editions Saint-Paul, 2006, 320 p.

⁷⁰ Toșa, Ioan, *Contribuția Muzeului Etnografic al Transilvaniei la dezvoltarea muzeografiei etnografice românești: 1922-1951*, în: „Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei”, X, 1978, p. 46.

⁷¹ Niedermaier, Paul, *Proiectul de sistematizare a muzeului din Dumbrava Sibiului*, în: „Cibinium 1966”, Sibiu, 1966, p. 29.

⁷² Antipa, Grigore, *Organizarea muzeelor din România*, București, Editura Cultura Națională, 1923.

A fost epuizată o perioadă de 27 de ani (1962-1989), în care, prin efortul consecutiv și sinergic al celor două generații, cea fondatoare, condusă de Cornel Irimie (1962-1970) și cea succesoare, condusă de subsemnatul (1970-1989), ca șefi de secție ai Muzeului Tehnicii Populare (secție a Muzeului Brukenthal, până în 1990), s-a putut îndeplini testamentul științific și muzeologic al lui Grigore Antipa, publicat în anul 1923, prin care definise statutul unui muzeu modern al secolului al XX-lea, potrivit căruia, nu colecțiile sunt adevăratul scop al muzeelor, ci „știința, cultura, educația”⁷³.

3. *Etapa desăvârșirii proiectului muzeal și a consacării și premierilor naționale și internaționale (1990-2008).*

Noua etapă („postdecembristă”) în dezvoltarea Muzeului Tehnicii Populare a început prin acordul, cu adevărat revoluționar, al desprinderii fostei secții muzeale ca instituție autonomă, cu personalitate juridică proprie, din februarie 1990, sub numele de „Muzeul Civilizației Populare Tradiționale din România”⁷⁴ și, din anul 1992, cu binecuvântarea Părintelui Profesor Dumitru Abrudan, președintele Asociației „ASTRA” rediviva, ca „Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA”⁷⁵. Astfel, Sibiuul avea să dețină, caz unic în întreaga țară pentru un oraș din provincie, două muzee naționale, ambele devenite ulterior mari complexe de rang național.

În scopul valorificării tuturor categoriilor de colecții, românești, săsești și ale popoarelor din țările extraeuropene, în anul 1992, s-a discutat constituirea Complexului Național Muzeal „ASTRA” format din patru muzee, pe lângă **Muzeul în aer liber, Muzeul de etnografie universală „Franz Binder”** (inaugurat în anul 1993), având deja proiectat, cu perspectiva instalării în propriul sediu, după restaurarea „Casei Artelor”, **Muzeul de etnografie săsească „Emil Sigerus”** și creând perspectiva ctitoririi, în premieră europeană, în fostul sediu al Muzeului Asociației (după mutarea Bibliotecii Județene în sediul nou, alocat de Consiliul Județean) a **Muzeului Civilizației Transilvane „ASTRA”**, ca prototip al muzeului etnologic al unei regiuni europene (a Ardealului), într-o concepție multiculturală și în temeiul metodologiei interdisciplinare⁷⁶.

Patru departamente de specialitate și patru servicii tehnico-administrative, proiectate în anul 1990, făceau din Complexul Național Muzeal „ASTRA” cel mai modern muzeu din România, primul muzeu românesc, reformat după o concepție evoluat europeană⁷⁷, de după prăbușirea comunismului, în România.

În volumul „**Cibinium 1990-2000**”, au fost publicate toate proiectele de reorganizare, a Complexului Național Muzeal „ASTRA”, în spiritul reformei și a aquisului european, a unei instituții muzeale de rang național⁷⁸.

Cele mai importante transformări în concepția și structura Muzeului în aer liber au constat prin aplicarea noului program adoptat în 1990, din implementarea monumentelor de cult creștin (trei biserici din lemn și zece troițe) și din proiectarea și începerea organizării a două noi sectoare tematice, cel al monumentelor cu caracter

⁷³ Bucur, Corneliu, *Muzeul Civilizației ...*

⁷⁴ Idem, *Paradigmele istorice și moderne ale Muzeului ASTRA*, în: ***, Muzeul ASTRA. Istorie și destin: 1905 – 2000. Sibiu: Editura „ASTRA MUSEUM”, 2002, p. 23.

⁷⁵ Bucur, Corneliu; Marcu, Aurelia, *Muzeul Civilizației Transilvane „ASTRA”, muzeu de reprezentare a culturii și civilizației transilvane în viziune pluriethnică și interdisciplinară*, în: ***, Muzeul ASTRA. Istorie și destin: 1905 – 2000. Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2002, p. 303.

⁷⁶ Opreș, Ioan, *Provocarea noilor muzeografii*, Brăila, Editura Istros, 2008, 236 p.

⁷⁷ Bucur, Corneliu, *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” (Dumbrava Sibiului). Catalog*. Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, p. 420; ***, *Euro – Sculpt – 2007: Simpozionul internațional de sculptură monumentală Sibiu – România*, Sibiu, 2007.

⁷⁸ Bucur, Corneliu, *Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” (Dumbrava Sibiului). Catalog*. Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, p. 128.

public social și economic și expoziția de sculptură monumentală aulică din lemn, externă și complementară expoziției muzeal-etnografice.

Alte două „departamente” originale aveau să se înființeze, în anul 2007, primul fiind „Etno-Tehno-Parc-ul”, sectorul destinat prioritar copiilor, elevilor și tinerilor și „Satul european”, care va cuprinde o serie de construcții, replici după câte un monument original fiecare dintre cele 27 de țări membre ale Uniunii Europene.

Inițiativa a aparținut studenților de la Facultatea de Arhitectură din Gothland – Suedia, care au construit și montat în spațiul afectat „satului european” un siloz, într-o tehnică suedeză arhaică.

Prin continuarea acestei inițiative, în colaborare cu ambasadele acreditate în România, din alte țări europene, sperăm să completăm, prin valori semnificative, ilustrând marea diversitate a tipurilor arhitecturale cu specific propriu pentru toate țările Europei. Dotând fiecare construcție cu publicații, CD-uri, DVD-uri, filme documentare, etc., vom putea inaugura în acest „sat european” un program cu o mare substanță ideatică și forță educațională prin care să-i introducem pe copii veniți la Muzeu în universul cultural al celorlalte țări din cadrul Uniunii Europene, educându-i în spiritul prețuirii deopotrivă a valorilor proprii și a celor europene.

Esențială, însă, pentru dilatarea tematică a proiectului inițial prin revelarea unor valori tradiționale, altele decât cele de tehnică populară, a fost dezvoltarea fără precedent, a tuturor sistemelor ocupaționale, prin transferul și reconstrucția a numeroase gospodării (astăzi 56), ilustrative pentru cvasitotalitatea ocupațiilor tradiționale dar și a transporturilor populare, a monumentelor comerciale (o cârciumă și două hanuri, plus o casă cu prăvălie), a numeroase monumente ludice (pavilion de joc, popicărie, scrânciob), „de popas”, a construcțiilor cu funcții de depozitare (cămări, celare, crame, pivnițe, „găbănașe”) etc.

Nici patrimoniul tehnic nu a fost neglijat, alte 78 monumente de tehnică populară fiind achiziționate, transferate, reconstruite și introduse în circuit expozițional (numai în ultimii trei ani s-au reconstruit 5 asemenea monumente).

Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” a devenit, la începutul ultimului deceniu al secolului al XX-lea, în mod incontestabil, cel mai mare muzeu în aer liber european, ca patrimoniu și suprafață expozițională propriu-zisă și cel mai reprezentativ muzeu al României, în ceea ce privește capacitatea și fidelitatea ilustrării propriei identități etnoculturale a poporului român.

La aniversarea a 90 de ani de la întemeierea „Muzeului Asociațiunii” (1905-1995), visul lui Corneliu Diaconivici „urzitorul Programei Muzeului Asociațiunii”, publicată în „Revista Transilvaniei”, din anul 1904, se împlinise. **Diploma de onoare** oferită, în anul aniversar (1995), de către Ministerul Culturii, condus de domnul Viorel Mărginean, reprezintă, prin conținutul său, recunoașterea oficială a acestui statut, obținut prin efortul tenace și durabil al tuturor celor care au slujit, cu profesionalism, cu abnegație și cu eforturi și sacrificii deosebite, acest ideal: „*Se acordă Muzeului Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” din Sibiu, cu ocazia celei de a 90 aniversări, eveniment care marchează un moment deosebit în istoria muzeografiei românești, ca primă instituție muzeală cu caracter național ce urmărește definirea identității etnoculturale a românilor. Felicităm membrii întregului colectiv al muzeului ce a continuat laborioasa activitate a înaintașilor pentru salvarea și valorificarea patrimoniului cultural național*”. București, 19 august 1995, Ministru Viorel Mărginean

Revenind la începutul deceniului '90, anul 1992 a marcat începutul recunoașterii internaționale (și confirmărilor), prin premieri la cele mai înalte nivele, pe plan național, european și universal, a Muzeului „ASTRA”.

În anul 1992, ne-am depus candidatura (pentru întâia oară din partea unui muzeu românesc), în competiția pentru cucerirea titlului de „Muzeu European al Anului” (Premiul EMYA, al Consiliului Europei)⁷⁹.

Decernările premiilor s-au făcut în Portugalia, la Guimaraes în Palatul (și Sala) încoronării regilor Portugaliei. Deoarece în luna mai 1993, România nu fusese primită ca membră a Consiliului Europei (ea avea să devină țară membru a Consiliului Europei abia în luna septembrie) din motive obiective (de Regulament al Premiului EMYA), muzeul nostru (ca instituție) nu a putut primi premiul atât de prestigios, râvnit de toate muzeele de pe continent (instituit începând din anul 1977).

În aceste condiții, Președintele Comisiei EMYA, regretatul prof. Kenneth Hudson, a propus și Comisia a decis, decernarea subsemnatului a „Distincției personale EMYA”⁸⁰ (acordată anterior doar altor patru muzeologi și nici unul altuia, după 1993), în calitatea mea de director al Muzeului „ASTRA”.

Era o recunoaștere oficială, la un nivel european superior, a concepției și managementului subsemnatului, în cei 25 de ani de când conduceam această instituție, dar mai ales, a reușitei de a face dintr-un muzeu etnografic, un muzeu al afirmării identității cultural-istorice a poporului român, pe frontispiciu din marmura de Botticino, acordat cu titlu personal, au fost inscripționate cuvintele trofeului „se acordă Dlui Bucur Corneliu pentru menținerea și continuarea acestui muzeu împotriva tuturor descurajărilor politice posibile”.

Gheața a fost spartă, potrivit cutumei instalate de secole în spațiul nostru „balcanic”: trebuie să fii recunoscut ca valoare și apreciat în afara țării tale (așadar, „brevetat” internațional), pentru a fi recunoscut ca valoare incontestabilă, în țara ta, unde competiția valorilor (una reală și nu falsificată sau trucată, de relații politice și de relațiile personale meschine) „a decedat” la sfârșitul perioadei interbelice (atâta câtă a putut fi, și atunci).

În anul 1996 am candidat pentru un loc în Parlamentul României, având, ca senator și Vicepreședinte al Comisiei pentru Cultură, Arte și Mass-Media a Senatului, un rol important în elaborarea legilor democratice ale patrimoniului cultural (a „muzeelor și colecțiilor”, a „patrimoniului cultural mobil” și a „monumentelor istorice”, în cea de pe urmă reușind să clasific muzeele în aer liber, ca ansambluri constituite de monumente etnografice, în categoria monumentelor istorice⁸¹).

Dar cel mai important demers, întreprins cu o tenacitate care i-a surprins pe toți „adversarii” mei a fost bătălia, zi de zi, pentru o reformă reală, structurală, de sistem, în domeniul culturii, în general, și al muzeelor în special, redată, în toate detaliile sale, în opul de 600 de pagini: **„Războiul meu pentru reformă. Jurnal de front”**⁸².

Din vara anului 2000, mi-am reluat asaltul, în planul atât de generos și divers al activității muzeale și chiar extramuzeale, îndeosebi pentru salvarea de la dispariție a valorilor de patrimoniu cultural național imobil și mobil (monumental, instrumental și obiectual), material și imaterial (aici derulând, din anul 1990, amplul program intitulat „Tezauru umane vii România”⁸³, după sintagma generalizată, prin intermediul UNESCO, de către specialiștii japonezi, prin Legea patrimoniului intangibil, promulgată la Tokio, în anul 1986⁸⁴).

⁷⁹ *** , *European Museum of the Year Award Magazine*, Bristol, 1993.

⁸⁰ Bealcovschi, Simona, *EMYA, Premiul Consiliului Europei, a fost decernat în anul 1993 unei personalități din România*, în: „Cibinium 1990-2000”, Sibiu, 2000, p. 13.

⁸¹ Legea nr. 422 / 18 iulie 2001, privind protejarea monumentelor istorice.

⁸² Bucur, Corneliu, *Războiul meu pentru reformă: Jurnal de front*, Sibiu, 2000, 570 p.

⁸³ *** , *Tezauru Umane Vii*. Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2006.

⁸⁴ *Recommandation sur la sauvegarde de la culture traditionnelle et populaire* adoptée, par la Conférence générale à sa vingt-cinquième session, Paris, 15 novembre 1989.

Anul 2002, ne-a adus **trei prestigioase premii** acordate de Ministerul Culturii, condus de acad. Răzvan Theodorescu și de Secretarul de Stat pentru politicile de patrimoniu, dr. Ion Oprea:

- Premiul „Romulus Vuia” pentru „Reorganizarea muzeală”, acordat Muzeului Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” (întreg programul este publicat în „Cibinium 1990-2000”⁸⁵),
- Premiul „Alexandru Tzigara Samurcaș”, acordat Muzeului Civilizației Transilvane „ASTRA” (continuatorul „Muzeului Asociațiunii”) pentru întreg programul „Tezaure Umane Vii”⁸⁶ și
- Premiul „Virgil Vătășianu”, acordat Complexului Național Muzeal „ASTRA”, pentru Proiectul restaurării complexului mulinologic din Rudăria (format din 22 mori cu ciură)⁸⁷.

Cele trei unități muzeale cu profil distinct din cadrul Complexului Național Muzeal „ASTRA” au fost așadar, declarate, ca „șefi de promoție” muzeală, pentru activitățile derulate în anul 2001.

În același an 2001, la Adunarea Generală ICOM de la Barcelona, în cadrul Comisiei ICME (președintele Bjørn Rekdal) s-a dat o înaltă apreciere viziunii îndrăznețe, moderne, anticipative, etalată în cadrul Proiectului nostru, expus, la această reuniune în premieră internațională și publicat pe site-ul Comisiei Internaționale a Muzeelor Etnografice, privind organizarea, în premieră europeană, a Muzeului de Istorie a Civilizației Populare din Transilvania⁸⁸ (expus anterior, ca și concepție și metode de organizare).

Anul 2003 ne aduce cele mai elocvente aprecieri din partea membrilor ICME, participanți, la Sibiu, la un colocviu internațional organizat de instituția noastră, pe tema salvării patrimoniului cultural imaterial⁸⁹.

Tot în anul 2003, Ministerul Culturii și Cultelor omagiază Muzeul „ASTRA” prin **Diploma specială, acordată Complexului Național Muzeal pentru amploarea și exemplaritatea proiectelor și activităților muzeale desfășurate în anul 2003.**

Același ministru (care a vizitat în mai multe rânduri Muzeul din Dumbrava Sibiului), ne-a acordat, în anul 2003, un **Premiu special pentru Programul „Tezaure Umane Vii”**. În anul 2005, Ministerul Culturii și Cultelor, împreună cu Comisia Națională a României pentru UNESCO, ne-a acordat **Premiul pentru „Tezaure umane vii”. Olimpiada Națională „Meșteșuguri artistice tradiționale” - ediția a IX-a.**

În anul 2004, la 3 octombrie, la Seul, în deschiderea lucrărilor celei de **a 25-a Adunări generale a ICOM, UNESCO**, prin ambasadorul său, delegat la acest jubileu, dr. Ahmed Bahli, elogiază, în plenul reuniunii mondiale, programul (sistemul de structuri socio-culturale și de manifestări la scară națională) Muzeului „ASTRA”, sub numele „Tezaure umane vii” și îl prezintă ca un adevărat model valabil pe plan mondial.

Acesta a fost momentul memorabil al primei calificări a unei instituții culturale din România (și a unui proiect cultural românesc) drept modele în plan universal. Consecințele („firești”, pentru mentalitatea și imoralitatea guvernărilor noștri) nu puteau întârzia: ministrul Adrian Iorgulescu (de cea mai tristă amintire pentru Muzeul „ASTRA”, chiar și numai pentru desconsiderația sa totală față de instituția fanion a muzeologiei românești - cea mai clară dovadă fiind aceea că nu a vizitat niciodată

⁸⁵ Bucur, Corneliu, *În primul an al mileniului al III-lea trei premii naționale pentru Complexul Național Muzeal „ASTRA”*, în:***, Muzeul ASTRA. Istorie și destin:1905-2000”, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”,2002, p.427.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 426.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 428.

⁸⁸ Idem, *Proiectul unui muzeu pentru secolul XXI: Muzeul Regiunii Transilvania – muzeu multinațional și multicultural*. Comunicare susținută la Barcelona, 2001, ms.

⁸⁹ ***, *Proceedings of the 2004 IEEE International Conference on Multimedia and Expo, ICME 2004, 27-30 June 2004, Taipei, 2004.*

instituția noastră, în cei trei ani de mandat) a blocat toate fondurile alocate până la 2 noiembrie 2004 pentru derularea programelor și ulterior a dat și un ordin ministerial care interzice oficial (gest discriminativ fără precedent!) accesul la fondurile Ministerul Culturii și Cultelor, de către instituțiile care nu sunt subordonate direct Ministerului (ceea ce, evident, ne viza pe noi, în mod direct).

Președinția României, prin semnătura Domnului Președinte Traian Băsescu, a șters amintirea palmelor primite de la domnul ministru al culturii, pe obrazul instituției, acordându-mi, în anul 2004 **Ordinul „Meritul Cultural în rang de Comandor”**⁹⁰ pentru meritele mele de slujitor devotat al instituției, acest ordin pentru merite deosebite în cultură având un deosebit prestigiu.

Anul 2005, an în care am aniversat centenarul Muzeului „ASTRA” (în care forurile centrale și locale s-au evidențiat, jenant, prin refuzul acordării de subsidii pentru aniversarea evenimentului centenar), ne aduce - o adevărată premieră națională - acordarea Muzeului „ASTRA” de către Președintele României, Domnul Traian Băsescu, a **Ordinului „Meritul Cultural în rang de Mare Ofițer”**⁹¹ conferind, definitiv și irevocabil, instituției noastre un loc distinct pe frontispiciul Culturii Naționale.

Anul 2006 ne aduce o nouă confruntare, la nivel național, din partea Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, secretar general Alexandru Mironov, care instituie și oferă, în acel an, Complexului Național Muzeal „ASTRA”, **Diploma și Premiul UNESCO pentru Patrimoniul Tehnic „Dumbrava Sibiului”** (ediția 2006)⁹².

La îndemnul aceleiași personalități, cu merite deosebite în promovarea valorilor culturii naționale, în plan universal (domnul Alexandru Mironov – Secretar general), am promovat la UNESCO-Paris, prin Delegația Permanentă a României pe lângă UNESCO, documentația științifică și tehnică pentru aprobarea de către Conferința Generală a UNESCO (Paris, 2006) a instituirii **Premiului UNESCO pentru Patrimoniul Tehnic „Dumbrava Sibiului”**, proiect votat la cea de a 33-a Conferință Generală, Paris, 2006.

Schimbarea domnului Alexandru Mironov din funcția sa în cadrul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO (cu domnul Sergiu Nistor, liberal ca apartenență politică și „conservator”, ca mentalitate și deosebit de perseverent în adversitatea ignobilă și nemotivată față de Muzeul „ASTRA” și, probabil, față de toate valorile culturale autentice) avea să conducă la tergiversarea inițiativei organizării competiției universale pentru acordarea, în și de către România, a prestigiosului Premiu UNESCO, cel care consacră România ca o putere culturală de primă mărime în plan universal, prin valoarea patrimoniului său de civilizație populară tradițională.

În obținerea aceluiași uriaș succes pe plan mondial de către o instituție muzeală din România (este, fără putere de tăgadă, cel mai ilustru succes internațional al culturii românești de patrimoniu, din toate timpurile), un rol esențial l-a avut Directorul Diviziei pentru Politici Științifice și Dezvoltare Durabilă, UNESCO, Paris, Mustafa El Tayeb, care a rămas uluit de valoarea patrimoniului și ținuta expozițională deosebită a Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului, declarând, după vizitarea acestuia, în vara lui 2006⁹³: „Vizitatorul Muzeului „ASTRA” din Sibiu, Capitala Culturală a Europei, va înțelege cu adevărat termenul de „patrimoniu tehnic”. **Acest loc extraordinar este o capodoperă a geniului uman și este o dovadă a nevoii de încurajare a prezervării**

⁹⁰ *** , *Cibinium 2001-2005*, Sibiu, 2006, p. 5.

⁹¹ Ibidem, p. 3.

⁹² Bucur, Corneliu, *Patrimoniul tehnic tradițional (preindustrial) din România. Categori, tipologii, structuri social-istorice / The patrimony of the traditional (pre-industrial) technology in Romania. Categories, typologies, social-historical structures*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, 70 p.

⁹³ Idem, *Patrimoniul tehnic preindustrial un brand internațional al României promovat de Muzeul „ASTRA”. 45 de ani de la fondarea Muzeului în aer liber. Excurs expozițional*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2008, 32 p.

și dezvoltării patrimoniului tehnic și a cunoștințelor legate de acesta, în cadrul conceptului de dezvoltare durabilă”.

Anul 2007 a fost anul cu două „capitale” culturale ale continentului, în care Sibiul a fost asociat, în premieră europeană, de către Marele Ducat de Luxemburg, în onorabila calitate de a doua „Capitala Culturală Europeană”.

Prin cele 25 de proiecte inițiate și derulate, în anul 2007 (impuse cu tenacitate împotriva voinței autorităților administrativ locale, consensuală cu atitudinea sfidătoare a aceluiași „minister al culturii” al cărui aghiotant și „comisar guvernamental” a fost „prietenul” nostru Sergiu Nistor), Muzeul „ASTRA” s-a afirmat, din nou, de această dată pe plan european, ca o forță distinctă a muzeologiei continentale, Expoziția retrospectivă, filmul documentar (titrat în trei limbi – română, engleză și franceză) care prezintă toate cele 25 de proiecte⁹⁴ și publicațiile editate în acest an⁹⁵ au convins pe toți cei care ne-au vizitat (265.000 de vizitatori), că un pol (esențial), indispensabil al culturii românești, transilvane și sibiene (în programul anului 2007), a fost Muzeul „ASTRA” și cultura populară românească.

Dintre impresiile marilor personalități politice, științifice și culturale, din întreaga Europă, care ne-au vizitat în anul 2007, extragem din „Cartea de aur” a Muzeului, câteva dintre cele mai sugestive:

„Ce privilegiu să vezi un muzeu atât de unic și de important pentru țara sa. Din cunoștințele mele nu cred că există ceva asemănător acestui muzeu. Este ceva de care poporul român poate fi extrem de mândru. Statele Unite ale Americii admiră un asemenea spirit cultural”. (Nicolas F. Taubman, Ambasador al Statelor Unite ale Americii)⁹⁶.

„Am vizitat multe muzee în aer liber din Europa, dar acest muzeu este cel mai impresionant dintre toate. Este nu numai un muzeu, dar și o expoziție vie a vieții poporului român, el este fascinantă sclipire a spiritului românesc” (Terry Davis, secretar general al Consiliului Europei)⁹⁷.

„Suntem mândri să fim asociați cu această instituție. Acest loc extraordinar este o capodoperă a geniului uman și este o dovadă a nevoii de încurajare a prezervării și dezvoltării patrimoniului tehnic și a cunoștințelor legate de acesta, în cadrul conceptului de dezvoltare durabilă” (Mustafa El Tayeb, Director al Diviziei pentru Politic Științifice și Dezvoltare Durabilă, UNESCO; Paris)⁹⁸.

„Îndrăznesc să afirm că acest muzeu este fără îndoială, cel mai important, cel mai cuprinzător și cel mai valoros, din punct de vedere științific și didactic din întreaga Europă”. (Roberto Togni, Italia)⁹⁹.

„Suntem foarte impresionați de această expresie magnifică a identității naționale și vom duce cu noi o inspirație pentru propriul nostru Skansen” (Kjell Espmark – Membru al Academiei Regale Suedeze și al Comitetului Nobel pentru Literatură)¹⁰⁰.

„Acest uimitor muzeu în aer liber este într-adevăr o operă de artă imensă, este o „gesamtkunstwerk”, o manifestare neprețuită a misterelor culturale Christo-

⁹⁴ *** , 25 proiecte Capitală Culturală Europeană – Sibiu, 2007, Sibiu, Editura „ASTRA Museum”, 2006, 64 p.

⁹⁵ *** , Tezaurul umane vii: Expoziție, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, 40 p.; *** , 15+10+2: Identități europene, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, 39 p.; Malearov, Simona; Ștefan, Camelia, Mobilier pictat transilvănean: Catalog de expoziție, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, 68 p.; *** , Elemente de ecumensim în satul românesc, Sibiu: Editura „ASTRA Museum”, 2007, 24 p.; *** , Expoziția Evantaia de ieri și de azi: Colecția Aurelia Veronica Filimon: Catalog, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2007, 12 p.

⁹⁶ Bucur, Corneliu, Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „ASTRA” (Dumbrava Sibiului). Catalog. Sibiu: Editura „ASTRA Museum”, 2007, p. 29.

⁹⁷ Ibidem, p. 30.

⁹⁸ Ibidem, p. 31.

⁹⁹ Ibidem, p. 28.

¹⁰⁰ Ibidem, p. 29.

Iudaice a Europei, concentrându-se doar pe România (prof. Richard Demarco, CRE Demarco European Art Foundation)¹⁰¹.

„*Mulțumiri pentru acest muzeu genial, plurivalent, multicultural exemplar*” (Fred Sunen, Parlamentul Marelui Ducat Luxemburg)¹⁰².

„*Un adevărat Muzeu al Europei anului 2007*” (Olaf Scwenke – Comisar European)¹⁰³.

În sfârșit, anul 2008 ne-a oferit prilejul de a ne depune pentru a doua oară, candidatura pentru Premiul EMYA, care se va acorda la Bursa, Turcia în luna mai 2009.

Cei doi membri ai Comisiei EMYA, care ne-au jurizat în anul 2008, au formulat, în scris, opinii favorabile și chiar elogiase preavizându-ne chiar asupra invitării noastre la Bursa, în anul 2009, cu ocazia decernării premiilor.

4. Inaugurăm în anul 2009, ***o nouă etapă istorică în dezvoltare a Muzeului „ASTRA”***. Ea trebuie să fie cea a ***reușitei depline a integrării noastre europene***. Criteriul reușitei noastre, în această nouă tentativă de a răspunde celor mai noi provocări, europene, este, neîndoielnic, cel al impunerii propriilor proiecte, în plan european, tocmai am lansat, la început de an 12 asemenea proiecte de interes general european¹⁰⁴, al accesării unor importante fonduri europene, al impunerii noilor paradigme culturale concepute de noi și experimentate cu succes în țară, sistemului instituțional (muzeal) european. Cucerirea marilor premii și distincții europene, într-o competiție de elită contemporană este singura modalitate irefutabilă pentru demonstrarea propriei tale valori.

¹⁰¹ *Ibidem*.

¹⁰² *Ibidem*, p. 32.

¹⁰³ *Ibidem*.

¹⁰⁴ ***, *Calendar 2009. Proiecte ProEuropa. Muzeul ASTRA din Sibiu*, Sibiu, Editura „ASTRA MUSEUM”, 2009.

REVIEW OF „ASTRA” MUSEUM ACHIEVEMENTS THAT WERE REWARDED WITH NATIONAL AND INTERNATIONAL AWARDS

The main argument of this study is that the numerous accomplishments of „ASTRA” Museum brought in time many national and international awards.

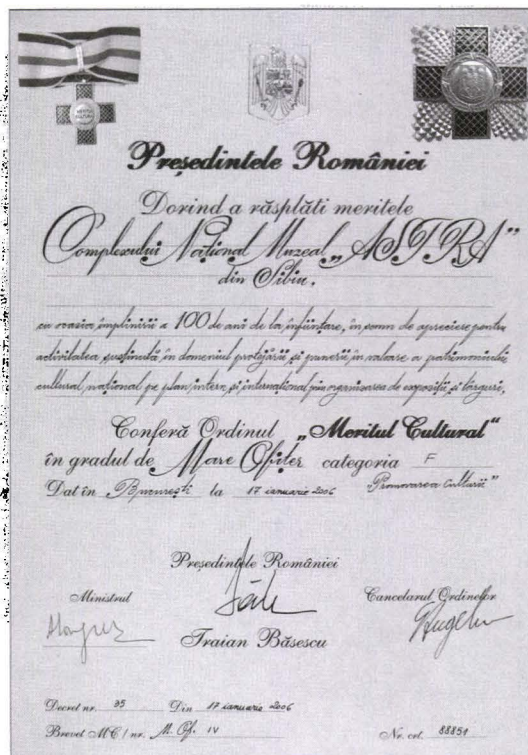
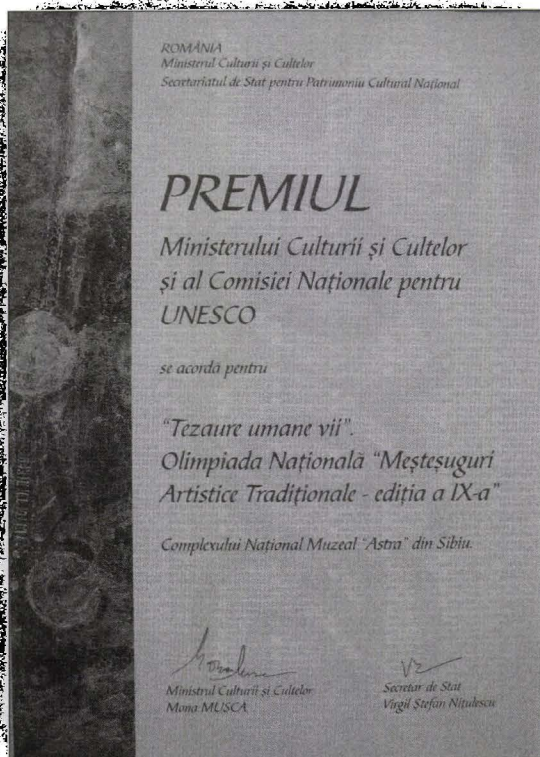
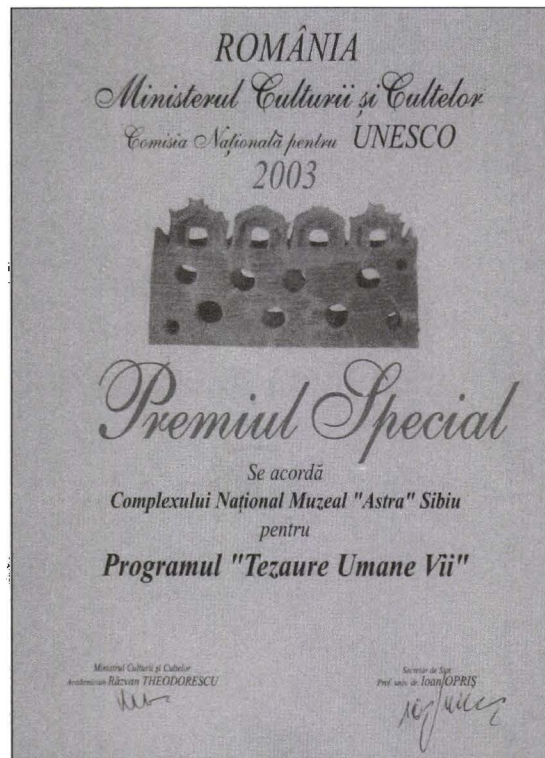
On this line of argument, the tableaux of the changes, achievements presented in „ASTRA” Museum would not be complete without references to the remarkable successes the museum gained during 45 years since it has been founded. Central to this analysis are the ideas that „ASTRA” Museum in general reflect the reality of both our present and past and in particular narrate the history of civilization as a continuous and dynamic process generating cultural changes.

The paper covers the time span that begins in 1957 and continues up to our days. The first stage was between 1957-1967 when the museum was focused on the creation of folk technology, project that was conducted by Cornel Irimie. The author marks the most important stages in the development of the museum, namely the major achievements the museum gained. 1963-1978 was the time when a great campaign of scientific researches and studies were realized and published. All of them had as target to mark the difference between Tool and Installation. Many studies were issued in this period and most of them in the volume Cibinium. This volume is the most important scientific book edited and published by museum even nowadays. The stage 1980-1990 was marked by a major change of the paradigm, a new perspective and method to approach the history of the folk civilization. The interdisciplinary method was the major topic of almost all the papers, studies presented at the scientific sessions. For „ASTRA” Museum it was a great step, a basic change from the Museum of Folk Technology to the Museum of Folk Civilization. The researches of this stage were concerned with the history of civilization and they succeeded for the first time to join the history of the Romanians into the history of the civilization of the European nations. 1990-2008 is conceived as the stage to finish up the project of the museum and change it into a National Complex. It was the time of the most important changes in the conception and structure of the museum.

„ASTRA” Museum began to be recognized, praised and awarded at national and international level: EMYA personal distinction in 1993, special prize for “Human Living Treasures” program awarded by the UNESCO National Commission for Romania and for the same program the museum was praised by the UNESCO delegate at the 25th ICOM General Assembly, Seul 2003. The most recently prize was initiated by UNESCO General Conference held at Paris in 2006. The award is the general recognition for the „ASTRA” Museum as holder and preserver of a unique pre-industrial patrimony and it is called „UNESCO Prize for the Patrimony of Pre-Industrial Technology-Dumbrava Sibiului”. The author doesn't forget to present the last initiative of the museum the 25 pro-Europe projects.

The paper ends with a selection of praises the most prestigious scientific personalities wrote in the guest book after their visit in „ASTRA” Museum, the most recently are those written by the two delegates sent to jury the museum for the EMYA Award 2009.

Comisia Națională a României pentru UNESCO

Diplomă

Se acordă

***Premiul UNESCO
pentru Patrimoniul Tehnic
"Dumbrava Sibiului"***

ediția 2006

***Complexului Național
Muzeal "Astra" Sibiu***

Alexandru Mironov,

Secretar General

Comisia Națională a României pentru UNESCO

15 Noiembrie, 2006